

GOSPODARSTVO POGANJA TUJE POVPRAŠEVANJE

6

Domače povpraševanje ostaja šibko, kar velja posebno za investicije, a tudi za trošenje države in prebivalstva. Oživiljanje gospodarstva vsaj zaenkrat omogoča krepko tuje povpraševanje. Tudi pričakovanja so podobna, krepka za tuje in šibka za domače povpraševanje. Za februar sta značilna zmerno povečanje trgovanja z EU in padec izvoza v nečlanice EU, kjer je padec aktivnosti zamujal, a je bil še večji kot v EU. Presežka v trgovanju z nečlanicami EU skoraj ni, primanjkljaj z EU pa je še nižji, kot je bil v začetku lanskega leta. Gospodarska klima je bila marca predvsem zaradi zvišanja zaupanja v predelovalnih dejavnostih in trgovini na drobno malenkost boljša, v aprilu pa se je še popravila. Pesimizem v gradbeništvu se še pogloblja. Splošni gospodarski optimizem se krepi tudi v EU.

Po januarskem padcu se je industrijska produkcija februarja popravila predvsem zaradi popuščanja krize v predelovalnih dejavnostih. Precej podobno je stanje v EU27. Gradbeništvo ostaja v hudi krizi, ki ji ni videti konca. Število turističnih prenočitev se po začasnih podatkih povečuje, predvsem po zaslugi domačih gostov. Nekoliko so se okrepile tudi prometne dejavnosti. Gospodarska kriza še naprej vpliva na trg dela, a se razmere na njem umirjajo; na novo prijavljenih na Zavodu za zaposlovanje je manj in hitreje kot lani dobijo zaposlitev. V EU brezposelnost še raste, od 23 milijonov brezposelnih jih je kar 16 na območju evra.

Marca so cene narasle; povečala se je tudi dolgoročna dinamika. Hitrejša rast cen v Sloveniji kot v evro območju je predvsem posledica podražitev energentov oziroma povečanj trošarin, ki skupaj s podražitvami komunalnih storitev prispevajo levji delež k rasti cen. Povečujejo se tudi cene proizvajalcev in svetovne cene surovin, krepijo pa se tudi cenovna pričakovanja. Padec plač v prvih dveh mesecih letos je povzročilo predvsem zmanjšanje števila delovnih ur.

Marca so se skupni javnofinančni prihodki zmanjšali za skoraj 9 odstotkov. Dohodnina in davek na dobiček ostajata najšibkejši davčni obliki. Zmanjšali so se tudi prihodki od posrednih davkov tako od DDV kot tudi od trošarin. Kot kaže, lahko računamo na novo davčno obliko, davek na bilančno vsoto bank, ki smo jo pred leti nekritično odpravili, njegovo uvedbo pa zdaj evro področju predlaga Mednarodni denarni sklad. Kreditiranje prebivalstva in gospodarstva se je februarja nekoliko okrepilo, čeprav so se depoziti še malo zmanjšali; velik del kreditov gospodarstvu odteka za kreditiranje tujega povpraševanja. V

evro območju kreditni krč ostaja hujši kot v Sloveniji, krediti se še naprej krčijo. Obrestne mere na denarnem trgu se le počasi zmanjšujejo, kar kaže na zmanjševanje negotovosti; večje spremembe je mogoče pričakovati po razrešitvi grške krize. Nekoliko so se znižale obresti na kratkoročne depozite ter posojilne obrestne mere za stanovanjske kredite, zvišale pa so se obrestne mere za večje kredite podjetjem. Tekoči primanjkljaj se je februarja že povečal, a je po dveh mesecih manjši kot lani. Glavnino primanjkljaja na računu dohodkov ustvarja odliv dobičkov, na računu transferjev pa plačila države. V februarju je prišlo do spremembe v dotedanjih tokovih kapitala, odliv kapitala prek investicij v vrednostne papirje je spet pokrilo povečanje ostalih obveznosti. Bruto zunanji dolg je bil konec januarja manjši kot konec decembra, neto zunanji dolg pa se je še povečal.

7

* * * *

ECONOMY IS DRIVEN BY FOREIGN DEMAND

Domestic demand has remained weak, particularly investment in fixed assets but also government and private consumption. The revival of economic activity has been thus enabled by foreign demand. Expectations are similar; strong for foreign and weak for domestic demand. In February, trade within EU increased slightly but there was a significant reduction of exports to non EU countries. The shrinkage of their economic activity has been delayed but not lesser than within EU. The surplus in trade with non EU countries practically disappeared while the deficit in trade with EU decreased again and was lower than a year ago. In April, economic climate improved due to slightly strengthened confidence in manufacturing and retail trade. Pessimism in construction deepened. General economic optimism has strengthened in EU, as well.

Following a reduction in January, industrial production improved in February due mainly to improvements in manufacturing. The situation in EU27 is similar. Construction has remained in crisis with no real signs of improvement in the near future. The number of

tourist overnights increased, particularly by domestic tourists. The activity in transportation strengthened, as well. Economic crisis continues to shape the labor market; however the situation has been calming down; less new job seekers entered employment offices and more of them managed to get job than in the same period of previous year. In EU, unemployment increased, out of 23 millions unemployed, 16 millions are in the euro zone.

8

In March, prices increased considerably and a long run dynamics increased as well. Higher inflation in Slovenia than in the euro zone was caused mainly by increases of energy prices and excise taxes on automotive fuels which together with the growth of prices of communal services contributed most. Producers prices have been increasing together with the world raw material prices; price expectations are strengthening as well. The drop of gross wages in the first two months was caused by the reduction of working hours.

Public revenues decreased by nearly 9 percent in March. Income tax and profit tax have remained the weakest tax forms. However, tax revenues generated by value added tax and excise tax diminished, as well. A new-old tax on the banks assets which was abolished some years ago might reappear; its introduction in the euro zone is proposed by IMF. Credits to households and businesses strengthened slightly in February despite diminished deposits. Thus, a considerable part of credits flew out by crediting foreign demand. Credit crunch in the euro zone has remained worse than in Slovenia. Interest rates on the money market are decreasing slowly indicating decreasing uncertainty, bigger changes can only be expected when the crisis in Greece will be resolved. There has been a decrease of interest rates on the retail market, as well; the interest rate on deposits and on credits for housing decreased while the interest rates for larger credits to companies raised. Current account deficit in February raised but remained lower than in two months of 2009. Predominant part of the deficit in the income account has been created by outflow of profits, while predominant part of current transfers was shaped by government transfers. There was a change in the directions of capital flow, outflow of capital through portfolio investment and inflow of capital through increased liabilities. Gross foreign debt decreased slightly while net foreign debt increased.

AGREGATNO POVPRŠEVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Gospodarstvo zares poganja le tuje povpraševanje

Podatki o skupnem domačem trošenju se lahko ocenijo do januarja, ko se je domače trošenje še zmanjševalo (desezonirano za približno 2.5 % na leto).

Še naprej je najbolj šibko investicijsko trošenje, ki trendno pada hitreje kot 10 % na leto. Še zlasti peša povpraševanje po storitvah gradbeništva, saj je to januarja zaostalo za predhodnim letom za preko 11 %, februarja pa še za bistveno več. Trošenje države običajno zelo niha, poleg tega so decembra sezonsko vrednosti praviloma zelo visoke, zato velik januarski padec glede na december analitično ne pove dosti, vendar pa negativni vrednosti medletne stopnje rasti in impulznega trenda opozarjata, da se je na začetku letošnjega leta tudi trošenje države krčilo bolj kot sezonsko. Trošenje prebivalstva se januarja praviloma (sezonsko) močno zmanjša, tako je bilo tudi letos. Vendar bolj dolgoročna (desezonirana) dinamika, ki jo kaže rast impulznega trenda, kaže, da se je trošenje prebivalstva januarja trendno še povečevalo (po letni stopnjo nekaj preko 4 %), čeprav počasneje kot decembra.

Izvozno povpraševanje, o katerem razpolagamo s podatki do februarja, ostaja še naprej krepko. Medletne stopnje rasti so v zadnjih treh mesecih pozitivne, dolgoročna trendna rast pa je januarja dosegla okoli 3 %, februarja pa okoli 7 %! Dejanska izvozna naročila hitro naraščajo, čeprav so bila marca še malo pod dolgoletnim povprečjem, vendar enako močna kot v EU!

Kako kaže gibanju povpraševanja v naslednjih treh mesecih, lahko sodimo po pričakovanjih gospodarskih enot v trgovini na drobno, v storitvenih sektorjih in v predelovalni dejavnosti. Pričakovano trošenje (prodaje) v trgovini na drobno in storitvenih sektorjih kaže pričakovano dinamiko trošenja prebivalstva in države. V trgovini na drobno so se pričakovanja marca še naprej krepila, vendar so še vedno zaostajala za dolgoročnim povprečjem; delež anketiranih trgovin, ki je pričakoval povečanje prodaj v naslednjih treh mesecih, je presegal delež anketiranih trgovin, ki pričakuje zmanjšanje prodaj, za 15 % vseh anketiranih, medtem ko je dolgoročno povprečje 28 % anketiranih! V ilustracijo je vredno dodati, da je pričakovano trošenje v trgovini na drobno približno enako močno kot v letu 2002. Pri storitvah pričakovano povpraševanje v naslednjih treh mesecih zaostaja za dolgoletnim povprečjem še malo bolj kot v trgovini na drobno, poleg tega se je marca izboljševanje zaustavilo. Le dinamika pričakovanega izvoznega povpraševanja je že dosegla dolgoletno povprečno raven in je, poleg tega, močnejša od dinamike izvoznih pričakovanj v EU.

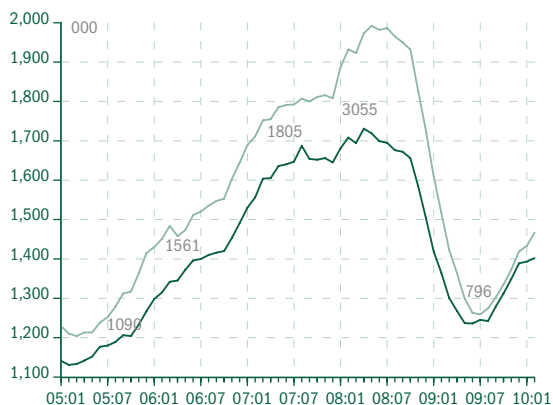
2. Padec izvoza v nečlanice EU

Za februar 2010 sta značilna zmerno povečanje trgovanja z EU in padec izvoza v nečlanice EU, kjer je bil očitno padec aktivnosti z zamudo in še večji kot v EU. Presežka v trgovanju z nečlanicami EU skoraj ni, primanjkljaj z EU pa je še nižji kot je bil v začetku lanskega leta.

V februarju 2010 je skupni slovenski izvoz znašal 1320 milijonov € (2.9 % več kot februarja 2009), uvoz 1407 milijonov € (4.0 % več kot v enakem mesecu lani), kar da primanjkljaj 87 milijonov € oziroma 93.8 % pokritost uvoza z izvozom. V menjavi z EU je bila odprema blaga 969 milijonov € (kar 6.9 % več februarja 2009), prejem blaga 1069 milijonov € (3.6 % več), kar da primanjkljaj 100 milijonov €. V menjavi z nečlanicami EU je bil februarja 2010 izvoz 350 milijonov € (kar 6.7 % manj kot februarja 2009), uvoz 338 milijonov € (5.3 % več), kar pomeni presežek le 12 milijonov €.

10

Trgovinska menjava

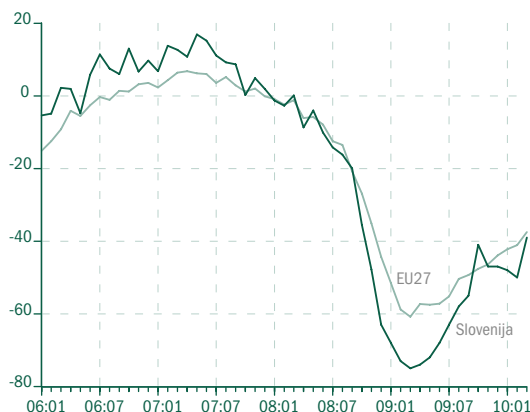

V prvih dveh mesecih skupno je bil celotni izvoz 2541 milijonov € (2.3 % več kot v enakem obdobju lani), celoten uvoz pa 2662 milijonov € (1.0 % več kot lani), torej znaša primanjkljaj 121 milijonov €. Pri tem je znašala odprema blaga v EU 1906 milijonov € (1.3 % več kot lani), prejem blaga iz EU pa 2039 milijonov €, kar da primanjkljaj 133 v višini 133 milijonov €. V menjavi z nečlanicami EU je bil izvoz 636 milijonov € (8.1 % manj kot v enakem obdobju 2009), uvoz 623 milijonov € (0.2 % več kot pred letom), kar pomeni presežek le 13 milijonov €.

3. Gospodarska klima malenkost toplejša

Po anketi Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) se je kazalnik gospodarske klime v marcu zvišal za 1 odstotno točko glede na pretekli mesec, od marca lani je višji za 18 odstotnih točk, hkrati pa njegova vrednost ostaja za 13 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Na zvišanje vrednosti je vplivalo predvsem zvišanje zaupanja v predelovalnih dejavnostih. V aprilu se je trend le še okrepil.

Naročila v predelovalni dejavnosti

11

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih je bila marca za 3 odstotne točke višja kot februarja, glede na marec lani je bila višja za 28 odstotnih točk, glede na dolgoletno povprečje pa nižja za 2 odstotni točki. Pričakovanja za naslednje tri mesece so se, razen kazalnika pričakovanih cen, znižala.

Pesimizem vztraja v storitvenih dejavnostih, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih v marcu za odstotno točko nižja kot mesec prej in za 28 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja, v primerjavi s marcem lanskega leta pa je bila njegova vrednost višja za 12 odstotnih točk. Največ, približno dve petini, podjetij v storitvenih dejavnostih je kot omejitev navedlo nezadostno povpraševanje, tri desetine pa finančne ovire. Pri tem je potrebno poudariti, da je med omejitvenimi kazalniki nezadostno povpraševanje v tem mesecu doseglo novo najvišjo vrednost v celotnem opazovanem obdobju.

Ankete SURS-a prav tako kažejo, da se je vrednost kazalnika zaupanja v trgovini na drobno v marcu zvišala za dve odstotni točki glede februar, glede na marec lani pa je bil kazalnik višji za 16 odstotnih točk. V marcu je bil delež podjetij, ki pravijo, da je povpraševanje nizko, 44 %, kar 48 % podjetij je kot omejitveni dejavnik navedlo konkurenco v panogi, za 42 % podjetij v trgovini na drobno pa so omejitev pomenili visoki stroški dela, pri čemer je kazalnik teh dosegel najvišjo vrednost v celotnem opazovanem obdobju.

Zaupanje še naprej kopni v gradbeništvo, saj je vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju v marcu v primerjavi s februarjem nižja za 6 odstotnih točk, v primerjavi z lanskim marcem za 14 odstotnih točk, hkrati pa kar za 53 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Pričakovanja za naslednje tri mesece prav tako niso ugodna. Med gradbenimi podjetji je bilo v marcu kar 62 % takih, ki so kot omejitev navedla nezadostno povpraševanje, 56 % podjetij je kot omejitev navedlo veliko konkurenco v panogi, 35 % pa slabe vremenske razmere.

12

Gospodarska klima se izboljšuje po celotni EU27. Po podatkih Eurostata so se v marcu naročila v predelovalni dejavnosti glede na mesec poprej zvišala za dobre tri odstotne točke, glede na marec lani pa so višja za dobrih 23 odstotnih točk. Glede na februar so se v marcu za 3,4 odstotne točke zvišala naročila v gradbeništvo, prav tako so se popravila pričakovanja v trgovini na drobno in sicer za 5,6 odstotnih točk. Splošni poslovni optimizem se je v marcu v celotni sedemindvajseterici zvišal in sicer za dobre tri odstotne točke.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

4. Industrijska produkcija višja

Po januarskem padcu se je industrijska produkcija v februarju popravila; februarja je bila za 6,3 % večja kot januarja, v prvih dveh mesecih letos pa je bila še za 3,6 % nižja kot v enakem obdobju lani. Impulzni trend kaže, da se je v februarju industrijska produkcija zviševala po stopnji 0,09 % mesečno. Zaloge industrijskih produktov pri proizvajalcih so bile za 1,4 % manjše kot mesec prej, v primerjavi z lanskim februarjem pa so se zmanjšale za 15,6 %.

Dejavnost rudarstva se je v februarju zmanjšala za 1,6 %, v primerjavi z februarjem 2009 pa se je rudarstvo skrčilo za 16,7 %. V prvih dveh mesecih je bila dejavnost rudarstva za 11,8 % nižja kot v enakem obdobju lanskega leta.

Krizne razmere v predelovalnih dejavnostih popuščajo, saj se je njihova aktivnost v februarju glede na mesec povečala za 6,1 %, glede na februar 2009 pa za dobra dva odstotka. Potrebno pa je poudariti, da se je dejavnost v predelovalni industriji v prvih dveh mesecih letos glede na enako obdobje lani zmanjšala in sicer za tri odstotke. Impulzni trend kaže, da so se v februarju predelovalne dejavnosti zviševale po stopnji 0,02 % mesečno.

Aktivnost sektorja oskrba z elektriko, plinom in vodo se je glede na predhodni mesec povečala za 5,7 %, glede na lanski februar pa je bila produkcija manjša za slaba dva odstotka.

Produkcija v februarju v primerjavi s predhodnim mesecem je bila za 4,3 % viša v proizvodnji proizvodov za vmesno porabo in za poldrugi odstotek viša v proizvodnji proizvodov za široko porabo, medtem ko je bila v proizvodnji proizvodov za investicije za 1 % nižja.

Po podatkih Eurostata se je v februarju glede na januar industrijska produkcija povečala za 0,7 % v EU27, na območju evra pa za 0,9 %. Glede na lanski februar pa se je industrijska produkcija v EU27 povečala za 3,5 %, na območju evra pa za 4,1 %. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija februarja glede na januar padla v trinajstih državah, zrasla pa v sedmih. Največji upad industrijske produkcije so zabeležili v Bolgariji (-5,7 %), Latviji (-3,0 %) in v Grčiji (-2,9 %).

13

5. Gradbeništvo še naprej v hudi krizi

Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del opravljenih februarja za 9 % nižja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v januarju in za 28 % nižja kot v februarju lani. Vrednost gradbenih del na stavbah je bila nižja za 4 %, na gradbenih inženirskih objektih pa za slabih 12 %. Impulzni trend opravljenih gradbenih ur kaže, da je v januarju sektor gradbeništva upadal po 0.9 % mesečno.

Število turističnih prenočitev se po začasnih podatkih SURS-a za februar nekoliko povečuje. Februarja letos je bilo prenočitev 4 % več kot v enakem mesecu leta 2009, hkrati pa se je skupno število prenočitev v januarju zviševalo po mesečni stopnji 0,57 %. Tuje turistično povpraševanje se je ustalilo, saj je februarja število turističnih prenočitev tujih gostov ostalo enako kot februarja 2009. Impulzni trend prenočitev tujih gostov v januarju kaže krčenje po stopnji -0,58 % mesečno. Število prenočitev domačih gostov se je v februarju povečalo in sicer za 6 % glede na enak mesec lani.

V javnem cestnem prevozu je bilo februarja prepeljanih za dobro desetino manj, v zračnem prevozu pa za 2,8 % več potnikov kot v februarju lani, število opravljenih potniških kilometrov je bilo v javnem cestnem prevozu za 8,6 % manjše, v zračnem prevozu pa za 8,5 % večje. V cestnem mestnem prevozu je bilo februarja prepeljanih za dobro desetino manj potnikov kot v istem mesecu 2009. Potniški promet na letališčih se je v letošnjem februarju glede na februar 2009 povečal za 2,2 %. V pomorskem prevozu je bilo v februarju prepeljanega za 4,5 % manj blaga in opravljenih za slaba dva odstotka manj tonskih kilometrov kot februarja lani.

6. Neugodna gibanja na trgu dela se počasi umirjajo

14

Gospodarska kriza še naprej vpliva na trg dela, a se razmere na njem počasi umirjajo. Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a v februarju povečalo na 935822 oziroma za 150 oseb glede na mesec prej, glede na lanski februar pa se je število zmanjšalo za 1,1 %. V februarju je bilo v Sloveniji 836038 delovno aktivnih prebivalcev; 43 manj kot januarja in 3,8 % manj kot februarja lani. Število delovno aktivnih oseb se je najbolj znižalo v gradbeništvu, kjer jih je bilo približno 800 manj. Število delovno aktivnih se je januarju najbolj zvišalo v javni upravi in obrambi ter v zdravstvu in socialnem varstvu. Med zaposlenimi osebami jih je 92 % zaposlenih pri pravnih osebah, njihovo število pa se je od februarja lani zmanjšalo 3,2 %. Število zaposlenih pri fizičnih osebah pa se je glede na februar 2009 zmanjšalo kar za desetino. Med samozaposlenimi je bilo 61 % samostojnih podjetnikov posameznikov, katerih število se je v februarju zmanjšalo za 125, od februarja lani pa povečalo za 5,8 %. Število kmetov se je v februarju glede na predhodni mesec zmanjšalo za 15, glede na februar lanskega leta pa kar za 17,6 %.

Po podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji v marcu registriranih 98893 brezposelnih, kar je za 891 oseb oziroma 0,9 % manj kot v februarju ter za 24,1 % več kot marca lanskega leta. V marcu se je prijavilo največ brezposelnih oseb zaradi izteka zaposlitev za določen čas, zmanjšal pa se je priliv brezposelnih zaradi stečajev.

Na Zavodu za zaposlovanje se je marca na novo prijavilo 7455 brezposelnih, kar je v primerjavi z februarjem porast za 8,9 %, v primerjavi z marcem 2009 pa je bil priliv manjši za 16,1 %. Skupni odliv iz brezposelnosti je v marcu letos štel 8346 brezposelnih oseb, od teh se je 5112 oseb zaposlilo, kar je 26,7 % več kot februarja, v primerjavi z lanskim marcem pa je bilo zaposlitev za 43,4 % več. V prvem četrtletju letošnjega leta je bilo zaposlitev za slabo polovico več kot v enakem lanskem obdobju.

Po podatkih Eurostata je bila februarja stopnja brezposelnosti na območju evra (EA16) 10,0 %, kar je za 0,1 odstotne točke več kot mesec prej ter 1,2 odstotne točke več kot v februarju 2009. V celotni sedemindvajseterici (EU27) je bila stopnja brezposelnosti v februarju 9,6 % in se je glede na enak mesec lani povečala za 1,3 odstotne točke. Po Eurostatovih ocenah je bilo v EU27 23 milijonov brezposelnih, od tega 15,7 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v februarju 2010 najnižjo stopnjo brezposelnosti imeli na Nizozemskem (4 %), najvišjo pa v Latviji (21,7 %) in Španiji (19 %). Glede na isti mesec v letu 2009 se je v februarju brezposelnost povišala v vseh državah članicah, od tega največ v Latviji, Estoniji in Litvi.

Stopnja brezposelnosti je še naprej visoka tudi v ZDA, kjer je v februarju 2010 znašala 9,7 %, kar je za 1,6 odstotne točke več kot leto poprej.

CENE IN PLAČE

7. Ali so se cene začele premikati?

Marca so cene porasle za 1.1 %. Tudi bolj dolgoročna dinamika se je povečala (za približno 0.5 odstotne točke na letni ravni).

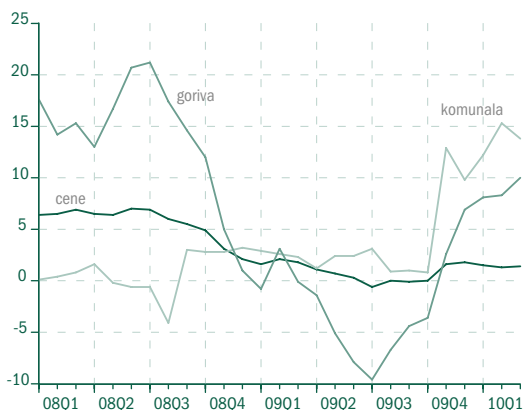
Povečanje cen je marca poganjala sezona in višje cene nafte. Povečanje cen je bilo koncentrirano predvsem na tri skupine proizvodov. Zaradi konca razprodaj so se najbolj povečale cene obleke in obutve (za 13.6 %). Ostala povečanja so bila precej manjša. Tako je konec akcij pospešil cene hrane in brezalkoholnih pijač, višje cene goriv pa so pognale cene stanovanja in prevozov. Razen teh sezonskih oziroma eksterno povzročenih povečanj cen, so se nekaj več povečale še cene železniških in letalskih prevozov. K skupni rasti so podražitve obleke in obutve prinesle 1 odstotno točko, ostale omenjene podražitve pa po 0.1 točke.

Marca so se cene znižale v treh skupinah, najbolj pri stanovanjski opreми (za 0.8 %), pa še v rekreaciji in kulturi ter alkoholnih pijačah in tobaku.

Harmonizirani indeks cen, ki je mednarodno primerljiv, je porasel marca za 1 %, malenkost več kot v evro območju (kjer je porasel za 0.9 %). Bolj dolgoročna inflacija je tako v Sloveniji (1.78 %) nekaj višja kot v evro območju (1.4 %). Podobno kot v evro območju se je tudi v Sloveniji najbolj podražilo blago (za 1.4 % v evro območju in za 1.5 % v Sloveniji).

Bolj dolgoročna rast osnovne inflacije (ki ne vsebuje energentov in sveže hrane) je v Sloveniji marca precej nižja kot v evro območju (0 % v Sloveniji in 0.85 % v evro območju). Osnovni razlog za takšno relativno razliko (osnovne glede na celotno inflacijo) je bistveno večje bolj dolgoročno povečanje cen energentov v Sloveniji, ki ga je povzročilo tudi hitro povečevanje trošarin v lanskem letu. Medletna stopnja rasti cen energentov je tako bila marca v Sloveniji za 8 odstotnih točk (na letni ravni) višja kot v evro območju.

Cene tekočih goriv in komunalnih storitev

16

Po tretjem četrtletju lanskega leta so se začele ponovno opazno relativno povečevati cene tekočih goriv; tokrat jim, za razliko z letom 2008, v korak sledijo tudi cene komunalnih storitev. Marca letos so bile medletne stopnje rasti obeh podskupin že preko 10 %. Kako pomembno (nevarno) je takšno pospeševanje cen obeh podskupin, ilustrira podatek, da sta marca obe podskupini skupaj prispevali k celotni medletni inflaciji (1.4 %) skoraj 1.2 točke (komunalne storitve in tekoča goriva skupaj predstavljajo približno 10 % celotne košare življenjskih stroškov). Ker je zaradi okrevanja svetovnega gospodarstva in pešanja evra mogoče pričakovati še nadaljnjo rast evrskih cen naftnih derivatov, se bo prikazani rastoči trend pri tekočih gorivih verjetno letos še nadaljeval. Če bi se, zaradi težav s financiranjem občinskih proračunov, nadaljevalo tudi dosedanje pospeševanje cen komunalnih storitev, bi lahko že v sredi letošnjega leta (ponovno!) prišlo do opaznega inflacijskega pritiska prav od teh, sicer relativno malo pomembnih, podskupin produktov (nekaj podobnega se je dogajalo po letu 2000). Takšno povečevanje inflacijskega pritiska bi le še povečalo krhkost že sicer zelo šibke gospodarske rasti.

Marca so se proizvajalčeve cene povečale za 0.4 %. Navkljub temu so ostale nižje kot pred letom dni. Povečanje cen je bilo praktično enako za vse osnovne pod-agregate proizvajalčevih cen (za domači trg, za tuje trge in za trge evro območja). Od skupin industrijskih proizvodov so se povečale cene opreme in repromaterialov, vendar so navkljub temu ene in druge (še zlasti pa cene opreme) nižje kot pred letom dni.

Cenovna pričakovanja pri cenah na drobno so pri blagu že precej močnejša (opazno nad dolgoročnim povprečjem), pri storitvah pa še vedno šibka in se le počasi približujejo dolgoročnemu povprečju (delež anketiranih, ki pričakuje zmanjšanje cen, za 5 odstotkov vseh anketiranih presega delež tistih, ki pričakuje povečanje cen). Cenovna pričakovanja se tudi pri proizvajalčevih cenah še naprej opazno krepijo, marca so že dosegla dolgoletno povprečje.

V marcu so svetovne cene surovin (v evrih) porasle za 5.7 % , v zadnjem letu pa za 26.2 %. V marcu so najbolj porasle cene neprehrambenih kmetijskih proizvodov ter kovin (za preko 7.5 % v evrih), najmanj pa cene surovin kmetijskih prehrabrenih produktov (samo za 0.7 %). V letu dni so bila povečanja cen surovin velika. Najbolj so se podražile kovine, neprehrambeni kmetijski produkti in nafta, v evrih za preko 65 %, zlato za okoli 25 %, cene surovin prehrabrenih kmetijskih produktov pa se v evrih praktično niso spremenile.

8. Manjše povprečno število plačanih ur zmanjšuje povprečne plače

Povprečne plače so se zmanjšale tako januarja kot februarja, skupaj so bile februarske plače za 3.8 % nižje od decembrskih. Navkljub temu sta se medletni stopnji povečali v obeh mesecih. Ker se je v obeh mesecih tudi povprečno število delovnih ur zelo zmanjšalo, je za zanesljivo dolgoročnejšo oceno dinamike stroškov plač potrebno pogledati plačo za plačano uro. Ta se je tako januarja kot februarja povečala. Zmanjševanje povprečne bruto plače na začetku 2010 je potemtakem izviralo predvsem iz krčenja števila plačanih ur.

Zaradi manjšega števila delovnih ur se plače februarja praviloma (sezonsko) zmanjšajo. Letos so porasle le v štirih sektorjih, najbolj v sektorju poslovanja z nepremičninami (za 1.5 %). V večini sektorjev so se povprečne plače februarja zmanjšale, najbolj v oskrbi z električno energijo ter gostinstvu. Bolj dolgoročna (medletna) rast povprečnih plač se je februarja sicer opazno povečala (z 2.2 % na 3.6 %), vendar je kar nekaj sektorjev odstopalo še veliko bolj. Najvišjo medletno rast povprečnih plač so imeli sektorji predelovalne dejavnosti in oskrbe z električno energijo (preko 6.5 %). V sektorjih države je bila medletna rast plač najnižja, v povprečju je praktično stagnirala, v sektorju ožje države pa je bila celo negativna (povprečne plače v letošnjem februarju so bile manjše od plač v lanskem februarju).

FINANČNA GIBANJA

9. Dohodnina in davek na dobiček ostajata še naprej najšibkejši davčni obliki

Marca so se skupni javnofinančni prihodki zmanjšali za 8.9 %. Tudi bolj dolgoročna dinamika se je ponovno zmanjšala. Neposredni davki in ostali prihodki so malenkost porasli, medtem ko so se domači davki na blago in storitve zmanjšali.

Neposredni davki in ostali prihodki so se marca povečali za 0.1 %. Bolj dolgoročna dinamika se je zmanjšala na praktično stagnacijo. V celotnem prvem četrtletju so se neposredni davki in ostali prihodki zmanjšali glede na ustrezno vrednost v prvem četrtletju 2009 za 3.5 %.

Od treh najpomembnejših neposrednih davčnih oblik sta največji izpad prihodkov doživeli dve davčni obliki: dohodnina in davek na dohodek pravnih oseb. Skupno sta ti davčni obliki po izdatnosti zaostali za marcem 2009 za 28 milijonov evrov (12.8 %). Prispevki, ki predstavljajo prek 60 % neposrednih davkov in ostalih prihodkov, so se marca precej povečali (za 20 milijonov €), pa tudi bolj dolgoročna dinamika se je opazno izboljšala (medletna rast je postala pozitivna, tekoča dinamika pa je presegla 7 % na letni ravni).

18

Domači davki na blago in storitve so se marca precej zmanjšali, tudi bolj dolgoročna dinamika se je krepko skrčila. Osnovni razlog za zmanjšanje je bil premik vplačil, ki je omenjen že v predhodni številki Gospodarskih Gibanj. To potrjuje tudi bolj dolgoročna dinamika davčnega donosa v povprečju prvega četrtertletja, saj so bili skupni domači davki na blago in storitve v prvem četrtertletju za 4.2 % višji kot pred letom. Do premika v timingu vplačil je prišlo pri davku na dodano vrednost, saj je bil v letošnjem marcu njegov donos kar za tretjino nižji od lanskega (za 47 milijonov €), medtem ko je bil v celotnem prvem četrtertletju za 18 milijonov evrov (2.7 %) višji. Zaradi naraščanja svetovnih cen nafte od srede 2009 dalje, so se zmanjšale trošarine, s katerimi Ministrstvo za finance amortizira nihanje cen nafte. Zato so v prvem četrtertletju letos trošarine malo (za 1 %) zaostale za trošarinami v lanskem prvem četrtertletju (samo v marcu je bil ustrezen zaostanek 4.7 %).

Lahko se zgodi, da bo davčni donos v prihodnje povečala nova-stara davčna oblika. Če se bo namreč evro območje ravnalo po nasvetu Mednarodnega denarnega sklada (glej FT, 21. april) kako, po eni strani, uravnotežiti strukturo bančnih bilanc in, po drugi strani, porazdeliti (na sektorsko in nacionalno nedistorzijski način) stroške stabilizacije javnofinančnih bilanc, bo Slovenija ponovno vpeljala davek na bilančno vsoto za banke, ki ga je ukinila v 2006, ko je v visoki konjunkturi in brez ustreznega krčenja trošenja države lahko ukinjala davčne oblike (»v prid bolj konkurenčnega davčnega sistema«).

10. Krediti malo hitreje navzgor

Februarja so krediti gospodarstvu in prebivalstvu porasli za približno 150 milijonov (0.5 %), kar je največ po juniju lani. Tudi bolj dolgoročna (medletna) stopnja rasti se je povečala z 2.4 % na 2.6 %. Porasli so tako krediti gospodarstvu (0.6 %) kot prebivalstvu (0.3 %). Pri obeh segmentih kreditov se je povečala tudi bolj dolgoročna (medletna) rast.

Skupni depoziti rezidentov gospodarstva in prebivalstva so se februarja malenkost zmanjšali. Tako, da se je skupna neto finančna pozicija prebivalstva in gospodarstva ponovno poslabšala (kupni skladi, ki sta jih oba sektorja pridobila preko kreditov, so neto odtekli v državo in tujino). Tudi bolj dolgoročna dinamika (medletna stopnja rasti) depozitov se je februarja ponovno zmanjšala; s 4.3 % v januarju je padla na 3.1 % v februarju. Depoziti so se sicer zmanjšali samo v sektorju gospodarstva, vendar več, kot so porasli v sektorju prebivalstva. Dolgoročna stopnja rasti depozitov pa je padla tako v sektorju gospodarstva kot prebivalstva.

Kot je bilo pričakovati, v času obračanja gospodarske aktivnosti, še zlasti če je ta poganjana z izvozno aktivnostjo, velik del kreditov (kupnih skladov) podjetjem odteka po verigi dodane vrednosti navzdol (torej v tujino) za kreditiranje kupcev. Zato se bodo depoziti gospodarstva začeli sistematično krepiti šele pri opazno močnejšem pritoku kupnih skladov v podjetja (kreditiranju podjetij).

V evro območju je dinamika kreditov še naprej slabša kot v Sloveniji, medletne stopnje rasti kreditov gospodarstvu so še naprej negativne in za okoli 3 odstotne točke na letni ravni nižje kot v Sloveniji; pri kreditih prebivalstvu je medletna rast sicer pozitivna vendar za približno 6 odstotnih točk nižja kot v Sloveniji. Tudi bolj dolgoročna dinamika depozitov prebivalstva je v evro območju malo nižja kot v Sloveniji, le rast depozitov gospodarstva je v evro območju hitrejša kot v Sloveniji (za okoli 2.5 odstotne točke na letni ravni).

Trimesečni euribor se je tudi marca neznatno zmanjšal (za 0.02 odstotne točke), tako kot v preteklih štirih mesecih. Znižale so se tudi dolgoročne obrestne mere, donos AAA desetletnih državnih papirjev evro območja se je zmanjšal z 3.49 v februarju na 3.46 v marcu. Eno in drugo kaže nadaljnje popuščanje negotovosti na finančnih trgih, pri nespremenjenem stanju denarne politike v evro območju. Pričakovati je, da bodo aprilski (končni) Eurostatovi podatki o fiskalnem stanju v evro območju (še zlasti Grčiji) obrnili trajektorijo obrestnih mer na državne papirje.

Pri detajlističnih obrestnih merah (podatki so do februarja) je v zadnjem mesecu prišlo le do manjših sprememb. Depozitne obrestne mere za kratkoročne depozite (do enega leta) so se zmanjšale za 0.2 točke. Pri posojilnih obrestnih merah so se zmanjšale obrestne mere za stanovanjske kredite (za 0.1 točke), povečale pa obrestne mere za večje kredite podjetjem (za 0.1 točke).

11. Neto zunanji dolg že presega 30 % BDP

V februarju je bil primanjkljaj tekoče menjave že znatnejši kot januarja, vendar še vedno malo manjši kot februarja 2009 (-121 proti -123 milijonov €). Tako skupni primanjkljaj po dveh mesecih letos (-133 milijonov €) zaostaja za primerljivim lanskim (-196.5 milijonov €).

Blagovni saldo v februarju je bil -77.9 milijonov € (februarja 2009 34.4 milijonov €), storitveni saldo 64.5 milijonov € (57.6 milijonov €), saldo v dohodkih faktorjev -58.6 milijonov € (-72.4 milijonov €), neto tekoči transferi pa so bili -123.6 milijonov € (-114.3 milijone €).

Plačilna bilanca (mil. €)

	januar - februar		februar	
	2009	2010	2009	2010
I. Tekoči račun	-196,5	-133,0	-123,2	-121,1
1. Blago	-80,5	-78,5	-34,4	-77,9
2. Storitve	148,4	142,3	57,6	64,5
3. Dohodki	-151,2	-117,8	-72,4	-58,6
Od kapitala	-155,9	-95,0	-74,7	-61,0
4. Tekoči transferi	-113,1	-79,0	-74,0	-49,1
Državni sektor	-101,0	-74,5	-51,7	-47,4
II. Kapitalski in finančni račun	-66,0	125,2	-109,1	69,3
A. Kapitalski račun	-9,3	-9,3	-1,8	-2,4
B. Finančni račun	-56,7	134,5	-107,4	71,7
1. Neposredne naložbe	-9,0	-18,2	-57,4	-41,2
2. Naložbe v vrednostne papirje	969,2	889,0	559,1	-459,9
3. Finančni derivativi	-23,3	0,1	-13,1	0,0
4. Ostale naložbe	-1.076,2	-794,4	-682,1	565,6
4.1. Terjatve	677,9	221,6	594,8	61,2
4.2. Obveznosti	-1.754,1	-1.016,0	-1.276,9	504,4
5. Mednarodne denarne rezerve	82,6	58,0	86,2	7,2
III. Neto napake in izpustitve	262,5	7,8	232,3	51,8

V dveh mesecih skupaj je bil blagovni saldo -78.5 milijonov € (80.5 milijonov € februarja 2009), storitveni saldo 142.3 milijonov € (148.4 milijonov €), saldo dohodkov faktorjev -117.8 milijonov € (-151.2 milijonov €) in saldo tekočih transferov kar -204.3 milijonov € (-182.7 milijonov €).

Na finančnem in kapitalskem računu je znašal februarja 2010 saldo 69.3 milijonov € (februarja lani -109.1 milijonov €), pri čemer je bil saldo na finančnem računu 71.7 milijonov € (-107.4 milijonov €). V okviru slednjega je bil neto priliv neposrednih tujih naložb -41.2 milijonov € (-57.4 milijonov €), neto naložb v vrednostne papirje v tujino je bilo -459.9 milijonov € (559.1 milijonov €), neto ostalih naložb pa je bilo 565.6 milijonov € (-682.1 milijonov €). Mednarodne rezerve Banke Slovenije so se povečale za 7.2 milijonov € (februarja lani za 86.2 milijonov €), neto napake in izpustitve pa znašajo 51.8 milijonov €, februarja lani so bile 232.3 milijonov €.

V prvih dveh mesecih skupaj znaša saldo kapitalskega in finančnega računa 125.2 (povečanje obveznosti), medtem ko je v enakem obdobju 2009 bil -66 milijonov € (povečanje terjatev). Pri tem je saldo finančnega računa 134.5 milijonov € (v enakem

obdobju lani -56.7 milijonov €), neto neposrednih tujih naložb je bilo -18.2 milijona € (-9.0 milijonov €), naložb v vrednostne papirje 889.0 (lani 969.2) milijonov €, ostalih naložb pa -794.4 milijonov € (-1076.2 milijonov €). Mednarodne rezerve banke Slovenije so v dveh mesecih porasle za 58.0 milijonov € (lani za 82.6 milijonov €). Statistična napaka je znašala 7.8 milijonov €, v enakem obdobju lani pa kar 262.5 milijonov €.

Mednarodne rezerve Banke Slovenije so konec letošnjega februarja znašale 722.1 milijone €, pri čemer je bilo za 367.2 milijonov € deviznih rezerv, za 83.5 milijonov € zlata, za 223.9 imetij SDR pri MDS in za 47.5 rezervne pozicije pri MDS. Bruto zunanji dolg je bil konec januarja 39.992 milijonov €, kar je za 190 milijonov € manj kot konec decembra 2009. Neto zunanji dolg pa je konec januarja znašal že 10.567 milijonov €, kar je 64 milijonov € več kot mesec prej. Neto zunanji dolg pomeni 30.2 % BDP iz 2009 oziroma 47.2 % prejemkov od izvoza blaga in storitev v 2009.